

ciju, naime da se i kod nas osnuje jedno društvo za morsko ribarstvo, kako postoji u Trstu za pomenute pokrajine. Tršćansko društvo za morsko ribarstvo donielo je i na međunarodnom gospodarstvenom kongresu prošle godine (1890) u Beču mnogo važnih pitanja na pretresivanje, te i kod međunarodne gospodarstvene izložbe u Beču pokazalo svoje uspjehe postignute u gojenju kamenica, konserviranju riba itd. To društvo, osim što se za napredak ribogojstva brine, skrbi se mnogo za siromašne ribare i njima pruža materijalne pripomoći za nabavu brodica, mreža i drugih alata. S toga bi veoma uputno i shodno bilo, da ni državni organi pod koje spada pomorsko ribarstvo, čim prije nešto urade i za ovu važnu granu naše narodne privrede.

II. L o v s t v o.

O lovstvu u obće neimamo bilježaka, koje bi nam stanje lovstva u Hrvatskoj protumačiti mogle, jedino što znamo iz povjesti Ivana Tkalčića, da je naše svećenstvo u XII. vjeku jur sabiralo kunovinu od naroda, kao stalan dio beriva. U grbu kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije utisnut je oblik kune, dapače bio je i u kovanom banskom novcu iz XII. vjeka nazvanom „Moneta banalis“ ili banovica jasan otisak kune.

Lovno pravo mienjalo se je po vremenu u našoj domovini, a u svrhu zaštite lova izdani su razni zakoniti propisi. Lov je u prvih stoljećih svakomu žitelju naše domovine bio posve slobodan. Kasnije si je sve više prisvojivalo plemstvo lovno pravo, te je stavljalo razne zahtjeve na podčinjene seljane.

U početku 16. stoljeća bio je na temelju dekreta kralja Vladislava II., kojim se regalno pravo lova potvrđuje, lov na jelene i ostalu plemenitu divljač dozvoljen samo plemićem. Seljanom bijaše dozvoljen samo na grabežljivu zvjerad. Ovo pravo bijaše dugo uzdržano tako, da je jošte kraljica Marija Terezija nalogom od godine 1755. odredila, da mogu slobodno u lov samo plemići.

To pravo plemića uzdržalo se je skoro do svršetka prve polovice ovoga vjeka. Nu godine 1848. promjeniše se odnošaji ne samo u domovini u našoj, nego i u drugih zemljah. Mnoga divljač bila je u uzčuvanih lovištih po seljacih utamanjena; od tada su i jeleni u mnogih predjelih Hrvatske posvema izčeznuli lov je bio opet svakomu slobodan.

Da se ponovni lovni odnošaji u domovini uredi, izdana je po c. kr. hrvatsko-slavonskom namjestničtvu 4. travnja 1859. „privremena uredba lova“.

Tom naredbom uredilo se je u Hrvatskoj i Slavoniji privremeno lovstvo tako, da su lovišta, koja su vlastelini prije god. 1848. po tadanjih zakonih izlučili i za se pridržali, ponovno uzpostavljena. Sav ostali za vlastelu ne pridržani prostor, na kojemu je do sada svakomu prosto bilo lov loviti, da se razdjeli na lovišta.

Županijske oblasti dale su u zakup takova lovišta na 5—10 godina. U toj naredbi ima nadalje više ustanova u pogledu izvršavanja lova, te se opredjeluje i lovostaja za koristnu divljač.

Tu privremenu naredbu zamienio je god. 1870. lovni zakon, koji je još i danas u snagi.

U najnovije vrieme radi se ozbilno o tom, da se lovni zakon XVIII. od god. 1870. novim izmjeni, t. j. da se takav prema crpljenom iskustvu domaćega lovstva uredi.

Valjan lovni zakon neobhodno je potrebit za unapredjivanje lova i lovstva; on je glavni temelj na kojem će se podići racionalno lovstvo, kao što je to i u drugih zemljah učinjeno.

Od godine 1875. uredjen je kod nas porez na lov i lovne puške, te je svaki lovac dužan uza se nositi lovnu kartu, koja vriedi na godinu dana, a stoji 12 for. Osim toga plaća se od puške dvocievke na godinu porez od 2 forinta.

Zakonskim člankom XXIII. od god. 1883. o porezu na lov i lovne puške propisuju se posebne ustanove glede nošenja tih lovnih karata i odredjuju novčane globe za učinjene prekršaje. Taj porez na lov i lovne puške dosta je znatan, te nestoji u razmjeru prema vriednosti one divljači, koju lovac u zapuštenom lovištu na godinu ubije, nu s druge strane odvratio je mnoge, koji su prije nepovlašteno lovili, od toga neovlaštenog sporta.

Lov će u našoj zemlji znatno unaprediti lovačka društva, koja danas već u svakom gradu i povećem mjestu naše domovine postoje. Ako se ta društva za napredak lova svojski zauzela budu, nastojeć o tom, da se koristna i vriedna divljač u pojedinih lovištih što bolje uzčuva i uzgoji, onda će ta grana privrede okrenuti na bolje.

Lovačko društvo sa sjelom u Zagrebu pokrenulo je živo pitanje o napredku lovstva time, što je osnovalo i novi lovni zakon, kojeg bi naš sabor pre-tresti i prihvatiti imao.

Onoj osnovi imali bismo prigovoriti u §. 47. koji glasi: „Tko mladu koristnu divljač ili koristnu perad ili jaja njezina iz gnjezda vadi, kazniti će se globom od 50—100 for.“ To je prestroga kazna.

Zakoni se imadu prilagoditi odnošajima i nestvarati pre nagli prelaz, koji se i osvetit može.

Nadalje se po §. 21. dozvoljava vlasniku ili zakupniku lova grabežljivce izim ostalih sredstava i trovilom tamaniti; to je u istinu pogodno, al u naših šikarah i branjevinah radikalno se grabežljivci samo strichinom uništiti mogu. Trovanje moralo bi se sveobćenito izvesti i to zemaljskimi sredstvima, dok to nebude, naše će lovstvo sporo napredovati. Pojedinci neće kao i dosele n. pr. brodska imovna občina, grof Bombelles, kutjevačko vlastelinstvo i drugi žaliti troška oko tamanjenja grabežljivaca strichinom, al što će to koristiti, ako se to sveobće izvadjalo nebude!

Čim svaku štetu nanešenu po divljači vlastnik lova i zakupnik platiti mora, ostaje lovstvo neunosno, dakle pući „sport“, a uz to mora pojedinac za sve susjede i za tamanjenje grabežljivaca da traži; tu mu mora dobra volja izčežnuti.

Nama je primjerice poznato, da brodska imovna občina od god. 1875. strichinom truje, al od dohodka lovačkog tamo još niti spomena ne ima; tomu slično biva i kod kutjevačkog vlastinstva, a tako će biti malko bolje i kod grofa Bombellesa, koji je posljednji podpuno svoje lovište uredio.

Prepelicu, trčku, gnjetelja množiti je unosno, jer se hrane ponajpače od odpadaka, ali zec je naopaki gost u voćarstvu i vinogradarstvu; on je kadar i znatno veću štetu nanieti nego što vriedi. Medjed i kurjak grdni su neprijatelji naše korisne divljači, nu kod lisica, koje tamane i miševе nezna se pravo, da li više koriste ili prave više štete. Imade u nas slučajeva n. pr. u požežkoj županiji, gdje je svestrano god. 1888. mnogo lisica otrovano. Iza toga pojavise se po šumah milijarde miševa, koji pojedose bukvicu i oglodahu podmladak po branjevinah, a kada im hrane ovdje pomanjka, bilo ih je puno polje, gdje po žitaricah haračiše. Toliko držasmo spomena vriedno, da svratimo pozornost na zakone, koje priroda stvara i od kojih se niti ljudski zakoni odaljiti nebi smjeli.

Žalimo veoma, što nam nije moguće donieti podpunu statistiku lovstva u Hrvatskoj i Slavoniji tečajem prošloga petgodišta. Namaknusmo težkom mukom podatke za godine 1887.—1889. Vidi sljedeće skrižaljke.

Iz tih pregleda razabire se, da je u gojitbi korisne divljači najnaprednija županija varaždinska, zatim zagrebačka, onda sriemska i požežka.

Zvjeradi je najviše utamanjeno u županiji virovitičkoj, onda zagrebačkoj i varaždinskoj. Medjeda je najviše utamanjeno u modruško-riečkoj, a vukova u ličko-krbavskoj županiji. Vriednost svekolike ustreljene divljači i zvjeradi u Hrvatskoj i Slavoniji iznašala je u godini 1889., računajuć po srednjih cienah, 92.614 for.

Ako se uzme u obzir dosta znatan broj divljači, koja u tom pregledu nije naznačena, jer si zvjerokradice istu prisvojiše, onda se za spomenutu godinu može označiti ukupna vriednost divljači u okrugloj svoti od 100.000 for.

Ovo će i biti po prilici prosječna vriednost postreljane divljači za stalan niz godina blize budućnosti.*

* Naravno je, da bi gore spomenuta svota vriednosti ubijene divljači mnogo veća bila, kad bi se k tomu mogla računati vriednost divljači, koju, kako sam g. pisac kaže, poubijaju zvjerokradice odnosno, kad bi se statistika tog predmeta točno voditi mogla.

Kako se je pokazalo i u cislajtanskih zemalja, navedeni broj ubijene divljači mnogo je manji od pravoga broja, pošto mnogi zakupnici lovišta hotimice naznačuju manju količinu ubijene divljači samo zato, da jim se zakupnina ne povisi.

I Z V E Š T A

broja divljači poubijane u Hrvatskoj i Slavoniji godine 1887.—1889.

Županija	K o r i s t n a d i v l j a č									S i s a v a o a														
	Jelena			Lanjsica			Srna			Divočka			Veprava			Zecava			Kunića			Ostalih		
	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889
Ličko-Kravska ..	—	—	—	—	—	—	136	102	65	—	—	—	1	—	—	701	731	713	53	60	—	10	—	10
Modruško-Riečka.	—	—	—	—	—	—	267	288	280	—	—	—	—	—	—	880	1.033	1.237	2	2	20	80	500	14
Zagrebačka.....	—	—	—	—	—	—	511	617	596	—	—	—	—	—	—	5.172	4.670	6.366	4	65	1	30	1	33
Varaždinska	23	—	3	8	2	20	360	236	320	10	—	—	1	—	—	11.077	8.605	11.447	358	376	433	—	—	4
Belov.-Križevačka.	—	—	2	—	—	3	127	91	77	—	—	—	1	—	—	2.439	1.531	1.356	1	3	219	1	1	102
Požega.....	—	—	—	—	—	—	214	172	213	—	—	—	2	—	—	2.104	2.033	2.680	5	—	—	25	2	8
Virovitička.....	25	10	25	8	3	36	190	161	167	—	3	—	3	—	—	1.542	1.586	2.269	—	—	12	—	65	12
Sriemska.....	16	10	16	12	3	—	117	122	132	—	—	—	132	—	—	3.684	2.835	2.470	14	3	6	96	86	—
Ukupno.....	64	20	46	28	8	59	1.922	1.789	1.850	10	3	1	139	—	—	27.599	23.014	28.548	437	509	691	242	655	183

I Z I E N

broja divljači poubijane u Hrvatskoj i Slavoniji godine 1887.—1889.

		K o r i s t n a d i v l j a č																					
		P t i c a																					
		u g o d i n i																					
1887	1888	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881	1881						
																		Tetriba	Alpin-Kokoška	Ljestaraka	Gnjjetela	Trčaka	Prepelica
17	13	27	4	—	—	—	—	—	—	32	26	1	160	222	490	3	—	—	42	29	17		
30	21	187	6	—	—	—	—	—	5	324	176	400	342	311	381	62	10	2	36	33	39		
12	16	12	21	2	46	14	55	183	92	51	857	1.288	3.214	3.488	3.789	61	121	146	45	115	68		
3	—	—	—	—	—	185	1	—	3.073	3.517	7.774	6.566	1.788	2.766	2.558	47	—	—	—	—	—		
1	28	14	1	—	—	19	26	24	18	7	387	735	325	408	429	4	16	15	33	12	8		
—	—	—	—	—	—	1	31	44	3	20	472	431	1.114	909	747	87	29	29	181	149	141		
1	—	—	11	—	15	36	13	23	—	—	592	819	1.614	1.456	1.802	—	—	—	—	21	74	61	
5	2	—	—	—	—	—	—	—	7	3	345	170	6.526	3.370	3.138	174	270	176	240	341	205		
69	80	240	116	2	66	328	201	375	3.193	3.462	4.117	10.360	15.083	12.930	13.274	438	446	430	598	753	539		
												k o m a d a											
Županija																							

I Z L A Z

broja divljači poubijane u Hrvatskoj i Slavoniji godine 1887.—1889.

Županija	K o r i s t n a d i v l j a č																							
	P t i o a																							
	u g o d i n i																							
Divjih pataka	Lisaka			Dropnja i čaplja			Šjuka šunskih			Kozica		Divjih golubova	Bravenjaka i drozdova		Ostalih									
	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888		1889	1887			1888	1889						
Ličko-Kravska	181	125	134	4	11	1	1	—	1	20	29	29	10	—	378	527	765	50	15	28	15	15	—	
Modruško-Riečka	230	247	326	30	14	17	4	5	19	299	118	227	—	20	—	544	385	859	1,058	950	779	342	385	617
Zagrebačka	1,639	2,221	4,111	205	165	150	107	69	56	1,961	1,341	1,841	64	—	1,220	799	870	734	548	726	269	530	121	
Varaždinska	833	748	569	18	—	3	18	4	17	967	790	704	27	13	—	427	—	—	198	—	—	259	244	436
Belov.-Križevačka	563	475	350	23	30	2	35	84	7	434	236	277	58	29	—	311	340	154	345	111	234	145	395	535
Požeška	2,214	1,468	1,634	95	68	42	114	167	212	466	381	502	—	3	—	822	1,084	1,252	1,334	2,171	856	320	51	152
Virovitička	912	635	897	124	70	306	37	513	292	1,226	725	1,432	—	2	—	394	227	376	343	225	832	93	66	133
Sriemska	2,385	1,820	1,428	577	417	272	131	67	205	867	474	508	166	65	—	855	674	493	287	129	86	323	77	180
Ukupno	8,987	7,739	9,449	1,076	775	793	447	909	809	6,240	4,094	5,520	325	132	—	4,951	4,036	4,769	4,849	4,149	3,591	1,766	1,763	2,174

I Z K A Z

broja divljači poubijane u Hrvatskoj i Slavoniji godine 1887.—1889.

		G r a b e ž l j i v a z v j e r a d																									
		S i s a v e i																									
		u g o d i n i																									
Županija		Medjeda			Jazavaca			Vidra		Risova		Vukova		Divjih mačaka		Lisica		Kuna		Toraca							
		1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889					
		2	5	12	45	34	24	—	—	—	—	—	77	73	52	71	127	42	616	1.074	815	246	688	349	4	15	19
	Ličko-Krbavska ..	12	10	9	42	50	92	2	3	7	—	—	13	22	27	17	11	24	285	233	455	48	153	143	8	14	33
	Modruško-Riečka .	—	—	—	123	74	71	53	32	45	—	—	32	9	5	172	114	129	989	924	873	60	58	99	61	73	95
	Zagrebačka	—	—	—	25	179	32	20	39	40	—	—	4	—	3	114	117	92	412	451	470	49	39	35	148	12	—
	Varaždinska	—	—	—	65	62	42	22	29	15	—	—	26	11	16	70	45	33	612	341	333	52	29	28	92	57	40
	Belov.-Križevačka .	—	—	—	72	138	117	29	21	10	—	—	42	43	31	119	69	68	472	389	341	66	41	39	238	113	139
	Požezka	—	—	—	169	113	97	13	15	18	—	—	22	14	12	117	143	270	767	659	897	86	107	184	83	82	374
	Virovitička	—	—	—	93	69	133	7	6	18	—	—	39	43	32	78	85	87	791	723	741	33	63	38	116	73	70
	Sriemska	14	15	21	634	719	608	146	145	153	—	—	255	215	178	758	711	745	4894	4.794	4.926	653	1.178	915	747	439	740
	Ukupno.....																										

I Z I K A N

broja divljači pobijane u Hrvatskoj i Slavoniji godine 1887.—1889.

Županija	G r a b e ž l j i v a z v j e r a d																				
	S i s a v o i						P t i c e														
	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889	1887	1888	1889									
	u g o d i n i																				
	k o m a d a																				
	Lasica		Ostalih		Orlova i jastreba		Sokolova i kobaca		Sova		Vrana i svraka		Ostalih								
Ličko-Krbavska ..	12	41	40	108	74	45	47	66	55	13	23	39	28	14	15	235	244	284	—	—	229
Modruško-Riečka .	38	10	21	1	10	34	111	50	122	85	91	87	48	59	44	406	280	521	57	39	105
Zagrebačka.....	95	127	210	29	—	78	431	468	898	295	302	606	381	265	371	3.646	3.690	3.899	576	399	715
Varaždinska	726	681	721	42	812	785	624	—	7	583	864	668	291	266	425	3.570	3.806	3.060	150	10	23
Belov.-Križevačka .	29	31	16	8	—	63	171	332	112	80	77	172	156	72	89	752	664	609	640	168	93
Poženska.....	116	99	67	52	27	43	900	438	354	580	260	299	217	142	171	2.831	1.980	2.358	726	229	41
Virovitička.....	494	309	716	—	300	21	675	461	837	1.834	2.492	3.583	678	468	934	5.816	7.476	11.248	510	388	673
Sriemska.....	101	78	116	12	64	—	674	678	475	613	650	839	202	192	147	3.283	2.787	2.747	709	1.080	449
Ukupno.....	1.611	1.376	1.907	252	1.287	1.069	3.633	2.483	2.860	4.083	4.759	6.293	1.941	1.478	2.196	20.539	20.927	24.721	3.368	2.263	2.328

I z k a z

prosječnih tržišnih cijena divljači na tržištu zagrebačkom i varaždinskom.

O d	a) Divljačine								b) Krzna							
	C i e n e u															
	Zagreb				Varaždin				Zagreb				Varaždin			
	od		do		od		do		od		do		od		do	
	fr.	nč.	fr.	nč.	fr.	nč.	fr.	nč.	fr.	nč.	fr.	nč.	fr.	nč.	fr.	nč.
Jelena komad	10	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Srne komad	7	—	12	—	—	—	—	—	60	1	—	—	40	—	60	
Zeca komad	1	—	1 40	—	—	—	—	—	10	—	30	—	15	—	20	
Gnjetela komad	2	50	3	50	2	50	3	50	—	—	—	—	—	—	—	
Jarebice komad	1	—	1 20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Trčke komad	—	60	—	70	—	50	—	60	—	—	—	—	—	—	—	
Divlje svinje kilo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Divlje patke komad	—	60	—	80	—	60	—	80	—	—	—	—	—	—	—	
Šljuke komad	—	50	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Kunića komad	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	25	—	10	—	15	
Kune komad	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	3	—	6	—	
Vuka komad	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	8	—	3	—	6	
Lisice komad	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	—	1 50	—	3	
Jazavca komad	—	—	—	—	—	—	—	—	50	—	1	—	1	—	1 50	
Medveda komad	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	60	—	18	—	30	
Vidre komad	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	12	—	3	—	9	
Tvorca komad	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	6	—	2	—	4	
Mačka divlj. komad	—	—	—	—	—	—	—	—	1 50	—	3	—	1 40	—	1 0	